

Brüssel, 19. veebruar 2026
(OR. en)

6172/26

UEM 74
ECOFIN 173
SOC 67
EMPL 26
COMPET 168
ENV 107
EDUC 40
RECH 55
ENER 55
JAI 178
GENDER 12
ANTIDISCRIM 13
JEUN 23
SAN 78

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Euroala majanduspoliitikat käsitleva 2026. aasta soovitusel tööhõivealased ja sotsiaalsed aspektid – <i>Heakskiitmine</i>

1. 25. novembril 2025 esitas komisjon 2026. aasta Euroopa poolaasta sügispaketi, sealhulgas üldteatise, häiremehhanismi aruande, ühise tööhõivearuande kavandi ja soovitusel inimkapitali kohta. Samaselt eelmisele aastale sisaldas pakett ka euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel eelnõu, mille eesmärk on ELi majanduse juhtimise euroala ja riikliku mõõtme parem integreerimine.

2. Komiteede (tööhõivekomitee, sotsiaalkaitsekomitee ning euroala formaadis majanduspoliitika komitee) esimehed tegid koostööd sisendi koordineerimiseks.
3. Euroala käsitleva soovitusel tööhõive- ja sotsiaalaspektid on esitatud **soovitusel 5 ning põhjendustes 9 ja 10**.
4. Tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee arutasid soovitusel oma 9. detsembri 2025. aasta koosolekul ning leppisid kokku mõnes komisjoni teksti tehtavas muudatuses, mille kinnitasid seejärel majandus- ja rahanduskomitee ning eurorühma töörühm.
5. Alaliste esindajate komiteel (COREPER I) palutakse edastada soovitusel eelnõu nõukogule (tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimused) selle 9. märtsi 2026. aasta istungil heakskiitmiseks.
6. Teksti ametlik vastuvõtmine peaks toimuma pärast selle kinnitamist Euroopa Ülemkogu poolt 2026. aasta märtsis.

Komisjoni soovitusel (esitatud dokumendis 16145/25) võrreldes lisas tehtud muudatused seoses tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu vastava pädevusvaldkonnaga on märgitud **paksus kirjas** ja väljajäetud tekst on tähistatud nurksulgudega [...].

Käesoleva märkuse lisas esitatud tekst vastab muudatustele, mille majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu kiitis heaks 17. veebruaril 2026¹.

¹ Dok 5732/26. Majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu kiitis samuti heaks kõnealust küsimust käsitleva selgitava märkuse (ST 5991/1/26 REV 1).

Eelnõu: NÕUKOGU SOOVITUS

euroala majanduspoliitika kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 136 koostoimes artikli 121 lõikega 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97,² eriti selle artikli 3 lõike 3 punkti a,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,³ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

² ELT L 1263, 30.4.2024, lk 1.

³ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

ning arvestades järgmist:

- (1) Nõukogu soovitus euroala majanduspoliitika kohta on iga-aastase makromajandusliku koordineerimise tsükli lahutamatu osa. Selles antakse euroala liikmesriikidele suuniseid, mis on kohandatud majandus- ja rahaliidu ees seisvatele konkreetsetele probleemidele.
- (2) Soovitus aitab määrata kindlaks eurorühma poliitilise tegevuskava, ergutada poliitilist arutelu ühist huvi pakkuvates küsimustes ning edendada liidu ja liikmesriikide poliitika sidusust ja lähenemist. Pakkudes ühist arusaama poliitilistest põhiprioriteetidest, aitab soovitus kaasa poliitika tõhusamale koordineerimisele, tugevdab vastupidavust ja suurendab euroala suutlikkust reageerida välistele šokkidele, kasutades samal ajal ära kestliku ja kaasava majanduskasvu võimalusi, tagades stabiilsuse ning aidates minna üle vähese süsinikuheitega ja digitaalsele majandusele.

- (3) Euroala seisab silmitsi viimase kümne aasta kõige ebakindlama ülemaailmse keskkonnaga. Geopoliitilised pinged, eelkõige Venemaa jätkuv agressioonisõda Ukraina vastu, mis mõjutab ELi idapiirialasid, ning killustatuma ja multipolaarsema maailmakorra tekkimine kujundavad ümber kaubandus- ja finantsmustreid. Peamiste partnerite ühepoolsed lähenemisviisid, eelkõige kaubanduses, on tekitanud probleeme turgudel ja tõstatanud küsimusi pikaajaliste rahvusvaheliste raamistike usaldusväärsuse kohta. Ühelt poolt kujutavad need arengud endast väliseid šokke, mis häirivad ülemaailmseid tarneahelaid ning tekitavad volatiilsust kaubanduses, kapitalivoogudes ja energiaturgudel. Teiselt poolt näitavad need majandusjulgeoleku ja avatud strateegilise autonoomia suurt tähtsust majandusliku vastupanuvõime jaoks ning rõhutavad tungivat vajadust investeerida kriitilise tähtsusega võimetusse ja ringluspõhisusse. Seda arvesse võttes annab konkurentsivõime kompass⁴ – Euroopa Komisjoni strateegiline algatus – väärtusliku raamistiku nii probleemide kui ka võimaluste hindamiseks. Selles määratakse kindlaks kolm prioriteetset valdkonda – innovatsioonilõhe kaotamine, majanduse süsinikuheite vähendamine ja strateegilise sõltuvuse vähendamine – ning see näitab, kuhu liit ja euroala peavad koondama jõupingutused, et tagada heaolu kiiresti muutuv maailmas. Tekkivate võimaluste ärakasutamiseks on oluline tulevikku suunatud poliitika, tihedam koordineerimine liikmesriikide vahel ja taas innovatsioonile keskendumine. Kui liit ja euroala käsitlevad struktuurseid haavatavusi, süvendavad ühtset turgu ning tugevdavad samal ajal Euroopa julgeolekut ja avatud strateegilist autonoomiat, võivad nad teha välissurvest pikaajalise vastupidavuse ja ülemaailmse mõju tõukejõu. Lisaks on ülioluline kaasata era- ja avaliku sektori investeeringuid, et hoogustada tootlikkuse kasvu ja saavutada ELi eesmärgid.

⁴ COM(2025) 30 final.

- (4) Euroala majandus on jätkuvalt vastupidav. Majanduskasv ületas 2025. aastal ootusi. See eeldatust parem tulemus oli algselt tingitud ekspordi järsust kasvust enne oodatavat tariifitõusu, kuid arvatust suuremad olid ka investeeringud seadmetesse ja immateriaalsesse varasse. Euroala, mis on üks maailma avatumaid suuri majandusruume, on hakanud tundma kasvavate ülemaailmsete kaubanduspiirangute ja pingete survet. Seetõttu on majanduskasvu peamine tõukejõud praegu ja eeldatavasti ka edaspidi sisenõudlus, mida toetavad tugev tööturg, reaalsissetulekute kasv ja üldiselt soodsad rahastamistingimused. 2026. aastal jääb majandustegevus tõenäoliselt piiratuks kaubanduspiirangutest tuleneva nõrgema välisnõudluse ja püsiva ülemaailmse ebakindluse tõttu. Üldiselt peaks komisjoni sügispronoosi kohaselt euroala reaalne SKP kasvama 2026. aastal 1,2 %. Kasvuväljavaated on endiselt väga ebakindlad ja valitsevad langusriskid.
- (5) Euroala inflatsioon on jätkuvalt mõõdukas. Alates 2025. aasta kevadest on inflatsioon kõikunud hinnastabiilsuse eesmärgiga üldiselt kooskõlas oleval tasemel. Tarbijahindade harmoneeritud indeksi (THHI) koguinflatsioon oli 2025. aasta detsembris 1,9 %, kuid alusinflatsioon (v.a toiduained ja energia) on endiselt kõrgem (2,3 %). Hinnasurvet peaks piirama euro hiljutine kallinemine, impordikonkurentsi tihenemine ja palgakasvu aeglustumine. Kuigi mõnes liikmesriigis on inflatsioonimäär endiselt kõrge, on euroala inflatsioon ja inflatsiooniväljavaade olnud viimasel ajal lähedal Euroopa Keskpanga (EKP) hinnastabiilsuse määratlusele. Seetõttu peatas EKP 2024. aasta juunis alanud lõdvendamistsükli. Ajavahemikul 2024. aasta juunist kuni 2025. aasta juunini vähendati hoiustamise püsivõimaluse intressimäära kokku 200 baaspunkti võrra ehk 2 %-ni. Seetõttu on euroala rahapoliitilised intressimäärad praegu ligilähedased enamikule loomulike intressimäärade hinnangutele. Komisjoni prognoosi kohaselt on koguinflatsioon 2025. aastal 2,1 % ja 2026. aastal 1,9 %. Inflatsiooniväljavaadet mõjutavad riskid on üldiselt tasakaalus – enamik pikemaajalisi inflatsiooniootuste näitajaid püsib endiselt 2 % juures ja toetab seega inflatsiooni stabiliseerumist eesmärgi lähedal. See näitab, et EKP poliitika on olnud usaldusväärne, hoidnud ootusi püsivana ja soodustanud inflatsiooni naasmist hinnastabiilsuse lähedasele tasemele.

- (6) Viimastel aastatel on euroala kui terviku eelarvepositsioon oluliselt paranenud: aastatel 2020–2024 vähenes keskmine eelarvepuudujääk 7,0 %-lt SKPst 3,1 %-le SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenes 10,1 protsendipunkti ja jõudis 2024. aastal 88,1 %-ni SKPst. Tulevikku vaadates on näha eelarveväljavaate mõningast halvenemist: eelarvepuudujääk peaks kasvama 2025. aastal 3,2 %-le SKPst ja 2026. aastal 3,3 %-le SKPst, mis on tingitud kaitsekulutuste suurenemisest, intressikulude jätkuvast kasvust ja tulude teatavast alalaekumisest. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks kasvama 2025. aastal 88,8 %-le SKPst ja 2026. aastal 89,8 %-le SKPst, mis kajastab ebasoodsamat intressimäärade ja majanduskasvu erinevust ning püsivat esmast eelarvepuudujääki. Prognooside kohaselt jääb eelarvepoliitika prognoosisperioodil üldjoontes neutraalseks nii ELis kui ka euroalal, kuigi liikmesriikide vahel on märkimisväärseid erinevusi. Eelarvepoliitikat kujundavad eelarvekavad (mida nõukogu soovitas kooskõlas liidu majanduse juhtimise raamistikuga), taaste- ja vastupidavusrahastu ja muude ELi fondide mõju ning asjakohasel juhul riikide vabastusklausliga lubatud ajutine paindlikkus, et hõlbustada kaitsekulutuste suurendamist.

(7) Euroopa julgeolekukeskkonna muutumine toob kõikjal liidus kaasa ülemineku oluliselt suurematele kaitse- ja julgeolekukulutustele. Nõukogu on seda jõupingutust toetanud, aktiveerides seni [13] euroala liikmesriigi puhul, kes esitasid vastava taotluse 2025. aasta detsembriks, ELi eelarveraamistiku kohased riikide 2025.–2028. aasta vabastusklauslid. Komisjon ja kõrge esindaja avaldasid koos kavaga „ReArm Europe“ valge raamatu „Kaitsevalmidus 2030“,⁵ millega nähakse kaitsevõime ja -taristu tugevdamiseks liikmesriikidele ette rahalised vahendid, muu hulgas Euroopa julgeolekumeetmete rahastamisvahend (SAFE),⁶ mille kaudu annab EL liikmesriikidele kuni 150 miljardi euro ulatuses laene kaitseinvesteeringute toetamiseks. Selle uue vahendi järele on liikmesriikide seas suur nõudlus ning nad on väljendanud huvi osaleda. Kaitsekulutused on riigiti endiselt ebaühtlased ja kohati on need tugevalt koondunud personalikuludesse, samas kui Euroopa kaitsetööstus on killustatud. Nõudluse poolel piiravad tõhusust ja suutlikkust tootmist kiiresti suurendada sõltuvus väljastpoolt Euroopat tarnitavatest süsteemidest ja pikad arendustsüklid. Selleks et suurendada Euroopa tootmist, tihendada liikmesriikidevahelist koostööd ning suurendada Euroopas projekteeritud ja toodetud sõjavarustuse osakaalu, on vaja kõrvaldada olemasolevad piirangud ja veelgi integreerida kaitseotstarbelise varustuse turgu. See võib olla lühikeses ja keskpikas perspektiivis makromajanduslik stiimul, juhul kui hanked võimendavad Euroopa tööstussuutlikkust, ning eriti kui see korraldatakse ühiselt, võib selle suurel innovatsioonipotentsiaalil olla pikaajaline ülekanduv mõju tootlikkusele.

⁵ Valge raamat „Euroopa kaitsevalmidus 2030“.

⁶ COM(2025) 122 final.

(8) Euroala üldine eelarvepositsioon on endiselt surve all, sest mitmes liikmesriigis ületab valitsemissektori eelarvepuudujääk ja võlatase endiselt pandeemiaeelset määra ega hakka prognooside kohaselt ka lähiaastatel langema. Järgides nõukogu soovitatud eelarvekavasid võla jätkusuutlikkuse säilitamiseks, tuleb jätta ruumi kulusurvele, mis tuleneb vajadusest parandada kaitsevõimet, tugevdada konkurentsivõimet, sealhulgas innovatsiooni toetamise kaudu, ja suurendada investeringuid strateegilistesse prioriteetidesse, sealhulgas elutähtsatesse võimetes ja taristusse, samuti eelarvekuludele, mis on seotud üha sagedasemate kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemisega seotud sündmustega, mille kahjude kindlustamisega tegeleb paljudes riikides erakindlustus vaid piiratud ulatuses. Need märkimisväärsed ja konkureerivad kuluvajadused nõuavad avaliku sektori kulutuste prioriteetide järkjärgulist muutmist, meetmete võtmist vananemisega seotud kulude kasvu ohjeldamiseks, kuluprogrammide kvaliteedi parandamist ja täiendavate tulude kasutuselevõtu võimaluste uurimist. Õiglaste ja tõhusate maksusüsteemide tagamiseks on jätkuvalt oluline vähendada maksulõhet, parandades maksukuulekust, sealhulgas digitaliseerimise kaudu, tõkestada maksustamise vältimist ja maksudest kõrvalehoidmist ning võidelda agressiivse maksuplaneerimise vastu. Maksubaasi laiendamine ja üleminek majanduskasvu vähem kahjustavatele maksudele, suurendades samal ajal töötamise stiimuleid ja viies maksustrateegiad kooskõlla laiemate poliitikaeesmärkidega, toetaks riigi rahanduse usaldusväarsust ja kestlikku majanduskasvu. Kulutused võiksid muutuda palju tõhusamaks ja olla suunatud poliitilistele prioriteetidele, kasutades põhjalikult kulude läbivaatamist, kulude-tulude analüüsi ja tulemuspõhise eelarvestamise vahendeid. Eelkõige võiks täiendavat eelarvepoliitilist manööverdamisruumi pakkuda kliimaga seotud kahjude erakindlustuse suurem kasutamine. 2025. aastal toodi ELi ühtekuuluvuspoliitika vahhindamise reeglites samuti ELi strateegiliste prioriteetidena esile mitu valdkonda (kaitse ja julgeolek, konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamine, energiasüsteemi ümberkujundamine, taskukohased eluasemed, veega seotud meetmed ja idapiirialade probleemid). Rakenduskavade ümberplaneerimine ja olemasolevate vahendite kasutuselevõtmine võimaldaks teha neisse valdkondadesse täiendavaid investeringuid. Avaliku sektori investeringute tõhususe parandamine usaldusväärse keskpika perioodi ja pikaajalise planeerimise, poliitikavaldkondade ja valitsemistasandite vahelise tõhusa koordineerimise, projektide range hindamise ja erasektori rahastamisega koostoime kaudu võiks oluliselt suurendada tootlikkust ja riigi rahanduse jätkusuutlikkust.

- (9) Euroala tööturg on endiselt tugev, seda hoolimata tööjõupuudusest, mis küll väheneb, kuid on jätkuvalt suur. Töötus on ajalooliselt madala taseme **lähedal**, ulatudes 2025. aasta keskel **6,4** %-ni. Tööhõive kasv on aeglustunud, **kuid** seda toetab jätkuvalt tööturul osalemise kasv ja [...] ränne **väljastpoolt ELi**. Mitmes liikmesriigis on rändesaldo olnud alates 2021. aastast tööhõive kasvu peamine tegur. Juhitud seaduslik ränne on aidanud leevendada konkreetsetes tööstusharudes tööjõupuudust ja leevendada demograafilisi probleeme. Samal ajal on elanikkonnarühmade vahel endiselt suured erinevused. 2026. aasta väljavaade osutab tööhõive kasvu jätkuvale aeglustumisele ja endiselt madalale töötuse tasemele, kuid erinevused liikmesriikide ja piirkondade vahel püsivad. Suuremad kaubanduspiirangud ja püsiv ebakindlus võivad pärssida majanduskasvu ja seega tööhõivet nii kõrgemate eksporditariifide kui ka suurenenud ülemaailmse ebakindluse tõttu. Nominaalpalga kasv aeglustub pärast kiire kasvu perioodi. Töötaja kohta makstava tasu aastane kasv euroalal oli 2025. aasta esimesel poolel 3,9 % ehk väiksem kui 2024. aasta keskmine 4,5 %. Tänu inflatsiooni aeglustumisele suurenesid reaalpalgad 2025. aasta esimesel poolel 1,7 % ja 2025. aasta keskpaigaks oli palkade ostujõud euroalal tervikuna jõudnud tagasi 2019. aasta tasemele. Tulevikus peaks kollektiivlepingutega määratud palgakasv järk-järgult veelgi aeglustuma.

(10) Tööjõupuudus ja oskuste nappus koos demograafilise survega on jätkuvalt olulised probleemid paljudele Euroopa sektoritele ja majandusele tervikuna. Tööturu dünaamikat kujundab ka käimasolev üleminek digitaalsele (kooskõlas digikümneni poliitikaprogrammiga⁷) ja vähese süsinikuheitega majandusele, mis loob üheaegselt uusi võimalusi **ning muudab tööturu vajadusi seoses teatavat tüüpi oskuste ja töökohtadega**. Töötajate ettevalmistamine selleks muutuseks nõuab pidevaid oskuste täiendamise ja ümberõppealaseid jõupingutusi, mida toetab tööturupoliitika, hariduse ja koolituse pakkumise ning nõutavate oskuste parem kooskõlastamine. Oskuste arendamisele aitab aluse panna ka põhioskuste parem omandamine varasest east alates. Oskuste ja inimkapitaliga seotud suurte piirkondlike erinevuste vähendamine toob kasu töötajatele ja tugevdab ühtset turgu. Konkurentsivõime, valmisoleku ja tehnoloogilise juhtpositsiooni säilitamiseks on samuti vaja rohkem keskenduda teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika (MATI) valdkonna haridusele ja koolitusele ehk teisisõnu valdkondadele, kus esineb nappus, **käsitledes seejuures soolisi stereotüüpe**. **Tööturul** osalemist ja tööhõivet saaks toetada töötamise stiimulite tugevdamisega, nihutades maksukoormuse tööjõult mujale, muu hulgas maksu- ja hüvitissüsteemide sihipäraste reformide kaudu, ning töötingimuste parandamisega teatavates sektorites. Alaesindatud rühmade (sealhulgas naised, nooremad ja eakamad töötajad, **madala kvalifikatsiooniga töötajad, rändajad, romad ja puuetega inimesed**) **tööturule** integreerimise hõlbustamine olenevalt riigi olukorrast tugevdaks veelgi tööjõu pakkumist ja kaasatust. Liidu kestliku heaolu jaoks on väga oluline noorte osalemine ja edukus tööturul. Samal ajal on sotsiaalse ühtekuuluvuse võtmesõnaks vaesuse vähendamine – **ka laste hulgas** – ning haavatavate leibkondade toetamine piisavate ja kestlike sotsiaalkaitse- ja kaasamissüsteemide abil, sealhulgas hooldusteenuste kättesaadavamaks muutmine, eluasemete taskukohasuse ja kättesaadavuse parandamine **ning tööturustaatuste vahelise liikumise toetamine**. Kvaliteetsete töökohtade loomine ja üleminekud, samuti sotsiaalpartnerite tõhus kaasamine poliitika kujundamisse ja sotsiaaldialoogi tugevdamine on jätkuvalt olulised, et säilitada euroala

⁷ Digikümneni poliitikaprogrammiga nähakse ette ühine õiguslikult siduv juhtimisraamistik, et suunata ELi digipööret 2030. aastani. Selles määratakse kindlaks ELi ühised sihid ja eesmärgid, mida peetakse Euroopa konkurentsivõime, vastupidavuse ja tehnoloogilise suveräänsuse oluliseks võimaldajaks.

konkurentsivõime ja vastupidavus struktuurimuutuste suhtes. Neid jõupingutusi aitavad edendada oskuste liidu⁸ ja kvaliteetsete töökohtade tegevuskava algatused⁹.

⁸ COM(2025) 90 final.

⁹ COM(2025) 959 final.

(11) Struktuursete puuduste kõrvaldamine on äärmiselt oluline, et võimaldada liidus ja euroalal tugevamat ja kestlikumat majanduskasvu ning suurendada üldist konkurentsivõimet ja vastupidavust. ELi kasvupotentsiaali pärsib asjaolu, et tootlikkuse kasv piirdub peamiselt kesktaseme tehnoloogial põhineva tootmise ja madalat kvalifikatsiooni nõudvate teenustega, samal ajal kui USAs on toimunud ulatuslikum areng kõrget kvalifikatsiooni nõudvates ja uuenduslikes sektorites, nagu IT-teenused. Euroopa innovatsioonisuutlikkuse ja ülemaailmse konkurentsivõime tugevdamiseks on vaja mobiliseerida kõigis ELi piirkondades leiduvad ressursid ning kasutada Euroopa tugevat teadusbaasi turustatavate tehnoloogiate ja toodete loomiseks. See nõuab suuremaid investeeringuid teadus- ja arendustegevusse ning teadmistesse, tugevamaid sidemeid teaduse ja tööstuse vahel, sügavamaid innovatsiooni ökosüsteeme, tulevikku suunatud ELi strateegiat talentide ligimeelitamiseks ning hästi arenenud ringmajandustööstuse kasvu tagamist. Siin on innovatsiooni tugevdamise üks peamisi vahendeid ühtne patendisüsteem. Samal ajal kaasab programm „InvestEU“¹⁰ suures mahus avaliku ja erasektori investeeringuid, muu hulgas uuenduslike toodete arendamisse ja kasutuselevõttu, ning Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP)¹¹ on tähtis vahend ressursside suunamiseks strateegilistesse tehnoloogiatesse. Hoolimata viimasel ajal tehtud edusammudest on ELi riskikapitali ökosüsteem endiselt killustunud ja alakapitaliseeritud, eelkõige seoses kasvufirmadesse tehtavate investeeringutega. Innovatsiooni suurendamiseks ning teadus- ja arendustegevuse toetamiseks Euroopa tasandil on vaja laiendada ka erasektori pikaajalist riskikapitali, muu hulgas hoiuste ja investeeringute liidu poole tehtavate edusammude ning avaliku poliitika kaudu antava püsiva toetuse abil. See nõuab ka meetmeid, et hõlbustada VKEde juurdepääsu kapitalile ja innovatsioonivõrgustikele, kuna nad moodustavad märkimisväärse osa euroala tootmisstruktuurist. Euroopa majanduskasvu ja konkurentsivõimet pärsivad ka struktuurset suuremad energiakulud. Taskukohase energia tegevuskava eesmärk on alandada energiahindu ja veelgi vähendada sõltuvust fossiilkütustest. Selleks on ülioluline energialiidu väljakujundamine, elektrifitseerimine, energiatõhusus, taastuvenergia ja puhta energia kiirem kasutuselevõtt, täiustatud võrgu võimekus, sh piiriülene võrkudevaheline ühendus ja olemasolevate ühenduste tõhus kasutamine, tarkvõrgu taristu ning energiasüsteemi suurem paindlikkus.

¹⁰ ELT L 107, 26.3.2021, lk 30.

¹¹ ELT L, 2024/795, 29.2.2024.

(12) Investeeringute, vastupidavuse ja tootlikkuse jaoks on väga olulised hästi toimivad kauba-, töö- ja finantsturud. Ressursside koondamiseks suure tootlikkuse kasvu potentsiaaliga sektoritesse on vaja kõrvaldada kapitali ja tööjõu ümberpaigutamise kitsaskohad, muu hulgas selleks, et aidata idu- ja kasvufirmasid. Hoolimata ühtse turu suurest panusest Euroopa heaolusse ja lähenemisse on see endiselt puudulik – eelkõige teenuste, digi- ja energiavaldkonnas – sisemiste tõkete, regulatiivsete erinevuste, keerukate menetluste ja ülevõtmisel esinevate lünkade tõttu. Komisjon käivitas 2025. aasta mais uue ühtse turu strateegia,¹² mida tugevdab tulevane ühtse turu tegevuskava 2028. aastani, et vähendada olemasolevaid ja vältida uusi tõkkeid ning viia ühtne turg vastavusse Euroopa strateegiliste eesmärkidega. Lisaks ühtsele turule võib kõigis liikmesriikides aidata tootlikkust suurendada toetava ettevõtluskeskkonna edendamine rõhuasetusega lihtsustamisel, halduskoormuse vähendamisel ja tootlikkuse juhtimise poliitika tugevdamisel tugevamate riiklike tootlikkuse komiteede kaudu. Lisaks võib praeguses geomajandusliku killustatuse kontekstis aidata kestlikku majanduskasvu ja investeeringuid hoogustada ka tugevate kaubandus- ja finantssuhete edendamine sarnaselt meelestatud partneritega. Struktuurireformide – sealhulgas nende, mis on loetletud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades, ja nende, mida toetatakse liidu fondidest, nagu taaste- ja vastupidavusrahistu ning muud ELi fondid – rakendamine aitab suurendada liikmesriikide konkurentsivõimet, kõrvaldades investeerimistakistused, parandades ettevõtluskeskkonda ja suurendades majanduslikku stabiilsust.

¹² COM(2025) 500 final.

- (13) ELis on palju sääste, millega saaks rahastada investeeringuid ja strateegilisi prioriteete. Euroalast välja liigub rohkem kapitali kui muust maailmast euroalasse, sest euroala jooksevkonto ülejääk on püsivalt suur, samas kui vajadus kohalike investeeringute, sealhulgas teadus- ja arendustegevuse, puhta energia, kliimamuutustega kohanemise ja digitaristu, kaitse- ja kosmosevaldkonna investeeringute järele on endiselt märkimisväärne. Hoiuste ja investeeringute liidu¹³ eesmärk on parandada kohalike säästude suunamist kohalikesse investeeringutesse ja Euroopa ettevõtjate juurdepääsu rahastamisele kooskõlas sügava ja hästi toimiva ühtse turu eesmärkidega. Samuti on selle eesmärk anda kodanikele rohkem võimalusi oma jõukuse suurendamiseks, investeerides kapitaliturgudele ja võttes nii säästud kasutusele. See tähendab jaeinvestorite osalemise ja finantskirjaoskuse tugevdamist, Euroopa institutsionaalsete investorite suure varakogumi mobiliseerimist ning rahastamisvõimaluste laiendamist kõigile ettevõtetele ka väljaspool pangandussektorit, muu hulgas idu- ja kasvufirmade toetamiseks. Samuti kutsutakse selles üles vähendama kapitaliturgude killustatust, võimaldama piiriülest mastaabisäästu ning kahandama halduskoormust, tõhustades järelevalvet ühtsel turul ning piirates riiklikku ülereguleerimist. See tegevuskava näeb ette pidevad edusammud nii kapitaliturgude liidu kui ka pangandusliidu puhul. Kapitaliturgude süvendamisega saaksid jae- ja institutsionaalsed investorid, sealhulgas tööandja ja personaalsed pensioniskeemid, juurdepääsu mitmekesisematele investeerimisvõimalustele, et suurendada kodanike jõukust ja suunata rahalisi vahendeid Euroopa ettevõtetesse ja taristusse. Samal ajal toetaks pangandusliidu väljakujundamine – tehes täiendavaid edusamme kõigi selle lahendamata elementide osas kooskõlas eurorühma 2022. aasta juuni avaldusega ning edendades konkurentsivõimelisi ja hästi toimivaid pangandussektoreid – integreeritumat, stabiilsemat ja tõhusamat finantsvahendust liikmesriikides, vähendades killustatust ja tugevdades finantsüsteemi vastupanuvõimet. Samuti võib abi olla liikmesriikide algatustest, nagu Euroopa konkurentsivõime labor, et teha kiiresti olulisi edusamme hoiuste ja investeeringute liidu loomisel. Üheskoos võimaldaksid need reformid euroalal ja liidul tervikuna suunata oma rohked säästud liidusiseselt tootlikesse investeeringutesse ning muuta need konkurentsivõime, innovatsiooni ja julgeoleku allikaks.

¹³ COM(2025) 124 final.

- (14) Euro on oluline roll piirkondliku valuutana, mida naaberriigid kasutavad laialdaselt arvete esitamiseks, ja reservvaluutana, ning ta on seetõttu kogu Euroopa piirkonna stabiilsuse makromajanduslik tugisammas. Seda kasutavad laialdaselt ka Euroopa eksportijad ja importijad oma tehingutes ülejäänud maailmaga. Samal ajal toimuvad rahvusvahelises raha- ja finantsüsteemis põhjalikud muutused, mida iseloomustavad geopoliitilised vapustused, kasvav multipolaarsus ja kiire tehnoloogiline innovatsioon. Majandusliku ja rahandusliku vastastikuse sõltuvuse relvana kasutamine ja relvana kasutamise ähvardused on toonud esile liidu ja euroala finantsalase strateegilise autonoomia nõrgad kohad. Euro laiem rahvusvaheline kasutamine toetaks ELi strateegilist autonoomiat ning vähendaks rahastamiskulusid ja ettevõtete vahetuskursiriske, kuid on võimalik, et sellega kaasneksid ka uued kohustused rahvusvahelise makrotasandi finantsstabiilsuse säilitamiseks. Sellega seoses aitaks digieuro väljatöötamine ja kasutuselevõtmine – koos katsetega suurendada riigisiseste ja piirkondlike eramakselahenduste koostalitlusvõimet ja kasutuselevõttu ning selgitada välja, kas oleks võimalik emiteerida ELis eurodes nomineeritud stabiilset krüptovara ning töötada välja tokeniseeritud hoiuseid – tugevdada Euroopa rahalist suveräänsust, vähendades seeläbi sõltuvust Euroopa-välistest finantstaristutest ning suurendades Euroopa finants- ja maksesüsteemi vastupidavust ja valmisolekut.

(15) Finantssektor on jäänud vastupidavaks. Euroopa Pangandusjärelevalve kogu ELi hõlmava 2025. aasta stressitesti tulemused kinnitasid, et Euroopa pangad jäävad tugevaks isegi tõsise hüpoteetilise majanduslanguse puhul. Finantsstabiilsust ohustavad riskid on siiski suured ja haavatavus püsib. 2025. aasta esimesel poolel toimis euroala pangandussektor jätkuvalt hästi – seda toetasid tugevad kapitali- ja likviidsuspositsioonid ning püsiv kasumlikkus –, hoolimata halvenevatest ülemaailmsetest ja kohalikest tingimustest ning langevatest intressimääradest. Pankade väärtus on alates 2024. aasta keskpaigast märkimisväärselt tõusnud, samas kui varade kvaliteet on seni stabiilne ja viivislaenude suhtarvud on samuti üldiselt stabiilsed. Samal ajal on rahvusvaheline keskkond muutunud volatiilsemaks. Üleilmne poliitiline ebakindlus ja ebastabiilsed globaalsed finantstingimused suurendavad varade hinna korrigeerimise ohtu ning uut survet likviidsusele ja riigivõlaturgudele. Nii pankadel kui ka mittepangast finantsasutustel on märkimisväärsed riskipositsioonid kaubanduse suhtes tundlikes sektorites, nagu terase- ja autotööstus. Likviidsuspuudujääk ja suur finantsvõimendus peamistes mittepangast finantsasutuste sektorites on olulised haavatavuse allikad, kui neid ei leevendata. Asjaolu, et pankade ja mittepangast finantsasutuste omavaheline seotus kasvab ning sidemed muude ELi-väliste mittepangast finantsasutuste ja turgudega on märkimisväärsed, suurendab keerukust ja riskipositsioone, mis ei ole praegu piisavalt nähtavad ja jälgitavad. Ärikinnisvara sektoris püsivad riskid, mida tuleb tähelepanelikult jälgida. Tähelepanu väärivad ka eluasemeturu arengud, kuna need on seotud pangalaenude ja erasektori võlakoormusega, samuti investeeringute ja majandustegevusega üldisemalt. Suurenenud geopoliitiliste pingete tingimustes kasvab küberriskide kui olulise tegevusliku haavatavuse tähtsus, seda ka pankade jaoks. Finantssektoril on ka riske, mis tulenevad kliima ja keskkonnaga seotud riskipositsioonidest. Seda arvesse võttes nõuab finantsstabiilsuse tagamine jätkuvat valvsust, tulevikku suunatud järelevalvet ja suuremat vastupidavust finantssüsteemi kõigis osades, seda ka sobivate turvavõrkude näol.

SOOVITAB euroala liikmesriikidel tegutseda otsustavalt, võttes iseseisvalt ja eurorühma raames ühiselt aastatel 2026–2027 järgmisi meetmeid.

- (1) Riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tagamiseks järgida soovitatud netokulude kavasid ning asjakohasel juhul kaitsekulutuste puhul riikide vabastusklausliga võimaldatavat ajutist paindlikkust. See peaks tagama asjakohaselt diferentseeritud eelarvepoliitika ja viima 2026. aastal üldiselt neutraalse eelarvepoliitikani.
- (2) Rakendada soovitatud netokulude kavasid järgides keskpika perioodi eelarvestrateegiaid, mis võimaldavad teha kaitsevõimega seotud vajalikke kulutusi, suurendades konkurentsivõimet, innovatsiooni ja investeringuid strateegilistesse prioriteetidesse. Muuta keskpikas perspektiivis riigieelarvete prioriteete ja võtta meetmeid, et parandada avaliku sektori tulude ja kulude tulemuslikkust, tõhusust, kvaliteeti ja koosseisu, võideldes muu hulgas agressiivse maksuplaneerimise vastu. Edendada suuremat erakindlustuse kasutamist kliimasündmustega seotud kahjude katmiseks.
- (3) Kõrvaldada kaitsetööstuse kitsaskohad, et täiendavad avaliku sektori kulutused tagaksid kooskõlas 2030. aasta kaitsevalmiduse tegevuskavaga õigeaegselt tegeliku kaitsevõime. Edendada kogu ELi hõlmavat kaitsetarbelise varustuse turgu; soodustada ühishankeid, mis aitavad parandada tõhusust ja koostalitlusvõimet ning vähendavad killustatust.
- (4) Viia riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamine lõpule 31. augustiks 2026 ning toetada investeringute rahastamist järgnevatel aastatel riiklike ja ELi vahendite koordineerimise abil. Tagada olemasolevate ELi rahaliste vahendite rakendamine, kasutades ära ühtekuuluvuspoliitika vahehindamisega loodud võimalused.

- (5) Edendada tööjõu täiend- ja ümberõpet, et suurendada tootlikkust ja innovatsioonivõimet ning toetada strateegilisi sektoreid. Tugevdada haridus- ja koolituspoliitikat, et parandada haridustulemusi, pöörates erilist tähelepanu põhi- ja digioskustele, ning tagada kutsekirjelduste nõudluse ja pakkumise parem vastavus. Viia oskused tööturu vajadustega paremini vastavusse ning vähendada suuri piirkondlikke erinevusi oskustes ja inimkapitalis. Edendada töökohtade kvaliteeti ja suurendada veelgi tööturul osalemist, seda ka tööturul alaesindatud rühmade puhul. Võtta meetmeid, et hõlbustada piiriülest liikuvust ühtsel turul ja tööjõupuudusega kutsealadel töötavate kolmandatest riikidest pärit töötajate seaduslikku juhitud rännet. Tugevdada töötamise stiimuleid, nihutades maksukoormuse tööjõumaksudelt mujale, sealhulgas maksu- ja hüvitissüsteemi sihipärase reformimise teel. Võtta meetmeid vaesuse vastu võitlemiseks ja selle vähendamiseks, kaitstes ja tugevdades piisavaid ja kestlikke sotsiaalkaitse- ja kaasamissüsteeme ning suurendades taskukohaste, kestlike ja kvaliteetsete eluasemete kättesaadavust. Tagada sotsiaalpartnerite tulemuslik kaasamine poliitika kujundamisse ja tugevdada sotsiaaldialoogi [...].
- (6) Tugevdada kooskõlas riiklike tavade ja sotsiaalpartnerite ja sotsiaaldialoogi¹⁴ rolli austades tingimusi, mis toetavad kestlikku palgakasvu, eelkõige madala ja keskmise sissetulekuga töötajate puhul, kooskõlas tootlikkuse arenguga, võttes nõuetekohaselt arvesse inflatsiooniohtu ja konkurentsivõime erinevusi euroalal.
- (7) Seada prioriteediks avaliku sektori investeringud ja soodustada erainvesteeringuid, et toetada teadusuuringuid ja innovatsiooni, tööstuse süsinikuheite vähendamist, puhast ja taskukohast energiat, rohe- ja digiüleminekut, majandusjulgeolekut ning strateegiliste sõltuvuste vähendamist väärtusahelates. Edendada vahendite eraldamist suure kasvupotentsiaaliga sektoritele ja tehnoloogiatele ning tugevdada innovatsiooni ökosüsteeme, muu hulgas tihendades sidemeid eri osalejate, näiteks ettevõtjate, ülikoolide või teadusasutuste vahel, arendades riskikapitali rolli idu- ja kasvufirmade rahastamisel ning kiirendades digitehnoloogia ning nullnetoheitega ja vähese heitega tehnoloogia kasutuselevõttu. Parandada ettevõtjate, eelkõige uuenduslike VKEde juurdepääsu asjakohasele rahastamisele, sealhulgas riskikapitali kaudu.

¹⁴ 2026. aasta sügispaketi ettevalmistamisel said komisjon ja nõukogu teavet Euroopa Ametiühingute Keskliidult (ETUC) ja tööandjate ühendustelt. Vt https://commission.europa.eu/publications/2026-european-semester-autumn-package_en.

- (8) Kõrvaldada olemasolevad riigisisised tõkked ja regulatiivsed erinevused ning allesjäänud ülevõtmise ja vastavuse puudujäägid, et süvendada ühtset turgu ning suurendada ettevõtete tõhusust, konkurentsivõimet ja suutlikkust kasvada ning ülemaailmselt laieneda.
- (9) Edendada õigusnormide lihtsustamist, tehes kindlaks tarbetu koormuse ja vähendades seda ning tagades läbipaistvate, proportsionaalsete ja sihipäraste õigusnormide vastuvõtmise, muu hulgas kasutades tõhusalt ära olemasolevaid vahendeid, näiteks avalikke ja sidusrühmadega õigusloomeprotsessi raames peetavaid konsultatsioone ning õigusaktide järelhindamisi.
- (10) Arendada komisjoni 2025. aasta märtsi teatisele¹⁵ tuginedes Euroopa ja riikliku tasandi ning liikmesriikide ühiste jõupingutuste toel välja Euroopa hoiuste ja investeeringute liit, edendades konkurentsipõhiseid ja hästitoimivaid kapitaliturge ja pangandussektoreid, et muuta Euroopa säästud pikaajalisteks investeeringuteks, eelkõige Euroopa majanduse suure kasvupotentsiaaliga või strateegilise tähtsusega sektorites. Vähendada kapitaliturgude killustatust ning finantsteenuste piiriülest osutamist ja kasutamist takistavaid tegureid ning erinevusi liikmesriikide järelevalvetavades, liikudes turgude integreerimise ja järelevalve paketi kiirelt edasi. Kujundada välja pangandusliit, jätkates tööd kõigi selle lahendamata elementidega kooskõlas eurorühma 2022. aasta juuni avaldusega. Tugevdada pangandussektori konkurentsivõimet.
- (11) Uurida erinevaid võimalusi rakendada komisjoni 2025. aasta soovitusi säästu- ja investeerimiskontode kättesaadavamaks muutmise kohta lihtsustatud ja soodsa maksukohtlemise teel¹⁶ (september 2025) ning pensionijälgimissüsteemide, pensioninäidikute ja automaatse liitumise kohta¹⁷ (november 2025), samuti soovitusi, mis sisalduvad 2025. aasta teatises ELi finantskirjaoskuse strateegia kohta¹⁸ (september 2025).

¹⁵ COM(2025) 124 final.

¹⁶ C(2025) 6800 final.

¹⁷ C(2025) 9300 final.

¹⁸ COM(2025) 681 final.

- (12) Jätkata kiirete edusammude tegemist digieuroga seotud töös, edendada innovatsiooni, konkurentsi ja vastupidavust makseturul ning tagada keskpangaraha jätkuv laialdane kättesaadavus ja kasutatavus digitaliseerivas majanduses. Soodustada üleeuroopalise ulatusega Euroopas loodud eramakselahenduste väljatöötamist ja kasutuselevõttu, edendades nende koostalitlusvõimet digieuroga. Selgitada välja, kas oleks võimalik emiteerida ELis eurodes nomineeritud stabiilset krüptovara ning töötada välja tokeniseeritud hoiuseid.
- (13) Edendada euro rahvusvahelist rolli ja tegutseda selle ülemaailmse positsiooni edasiseks tugevdamiseks, sealhulgas tõhustades veelgi Euroopa finants- ja maksetaristuid, suurendades nende vastupanuvõimet ja valmisolekut.
- (14) Jälgida makrotasandi finantsstabiilsust ohustavaid riske, muu hulgas neid, mis tulenevad varade kvaliteedist, ümberhindamise dünaamikast ning kliima ja keskkonnaga seotud riskipositsioonidest ning pankade ja mittepankade vahelistest seostest peamistel finantsturgudel ja erasektori rahastamise kaudu. Vajaduse korral tõhustada mittepangast finantsasutuste sektori õigus- ja järelevalveraamistikku, et tagada esilekerkivate nõrkuste tulemuslik tuvastamine ja haldamine.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*